

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

O zakasnelem sankcioniranju socialnih zakonov.

(Govor posl. sochr. Etbina Kristana na seji Narodne skupščine dne 22. junija.)

(Konec.)

Družbe lahko obstojajo brez države, ali v vsaki družbi bo obstojal narod. Seveda ne smete zamenjavati naroda s politično nacionalo. V glavnem pa gre za to, da je ta narod nekaj živega. Tukaj je. In če ne boste skrbeli za to, da bo ta narod dobro živel, da bo zadovoljen, če ne zaščitite tega naroda, vam vsi zakoni o zaščiti države ne bodo nič pomagali; lahko tedaj ščitite državo z žandarji in sodišči in vislicami, pa je ne boste zaščitili, ker jo bo narod sam razdeljal. (Ploščkanje na levici. — Medklici: Zato smo dali zakon o zaščiti delavcev iz nekega strahu, gospodje, in da povem, zbaljate se tudi komunistov. (Medklici: Vi tudi, vi tudi.) Mi smo stopili v boj z njimi, čim so se pojavili. (Medklici: To je stališče vaše pozitivne politike.) Vaši medklici, gospod kolega, so tako duhoviti, da mi res ni treba reagirati nanje. In če mislite, da postanete velik z odgovori na vaše medklice, se boste najbrže zmotili. (Kosta Timotijevič: Tedaj pomeni to, da zahtevate vi ta zakon iz strahu pred svojimi volilci.) Gospod minister, če bi mi vodili politiko uspeha pri volilcih, bi enostavno prevzeli fraze komunistov, pa bi pridobili njih glasove. (Kosta Timotijevič: Jaz ne pravim tega. Hotel sem le reči, da nisimo mi podali tega zakona iz strahu, ampak zaradi pravice, pravičnosti in morale.)

Ti zakoni, ki naj zaščitijo delavca in delo, so torej važni zaradi tega, ker naj se z njimi zaščiti večina naroda. Tukaj se je govorilo, da delajo tudi učitelji in uradniki. Temu nihče ne oporeka in nihče izmed nas ni dejal, da jih ne kmatrmo za delavce, ker delajo le na drug način in mi jih prištevamo delovnemu ljudstvu. Ker pa so zanje posebni zakoni, je bilo treba tudi zakona za tiste, za katere ni še nihče skrbel, in to so industrijski delavci. (Valerijan Pribičević: in kmetje.) Jaz nikakor ne zahtevam za kmete manj pravic. Priznal sem, da so tudi oni delavci, prej nego vi mislite. — J. Drofrenik: Ne pustite jih živeti.) Gospod Drofrenik, še nikdar vam nisem nastavlil revolverja. Živite sto let, jaz vam ne bom na poti. (Drofrenik: Vi hočete revizijo delovne moči. Hočete, da se revirirajo njih produkti.) Gospod Drofrenik bi bolje storil, če se ne bi toliko razburjal. Najmanj polovica pomladka tistih, o katerih misli, da jih specialno zastopa, so določeni, da postanejo industrijski delavci; zakaj vas ne more prehraniti vsega svojega naraščaja. Kakor doslej, tako bo tudi nadalje gotov del z vasi moral iti v

tovarne, v mesta, v rudnike, v Ameriko, in tam postajati industrijsko delavstvo. Kaj pa so industrijski delavci, zlasti v tej deželi, ki še nima starih delavskih generacij, ker še nima stare industrije? To so vaši otroci, gospodje, to so sinovi vaše vasi, ki so bili izgnani od tam in so si morali poiskati drugačnega zaslužka. In gospodje, če se brigamo za te ljudi, grešite baš vi, kadar nam očitate, da je to škodljivo.

Po vsem, kar se je tukaj slišalo v tej debati, ne more človek priti do prepričanja, da je večina kaj posebno pripravljena iti po poti, ki bi delavstvu zavarovala pravice in delavskemu razredu omogočila razvoj. (Ž. Vidanovič: Kdo je pa dal ta zakon? Večina ali manjšina?) Manjšina je predlagala, večina je pa odzvela, kolikor je mogla, kolikor je zahteval ta gospod tukaj (kaže na ministra pravosodja dr. Lazarja Markovića). — (Ž. Vidanovič: Dosti je dala. — Valerijan Pribičević: Kaj so vam vzeli?) Kaj da niso vzeli? Tukaj so bile naredbe, ki jih je bilo treba izpremeniti v zakon. Vse to je že bilo na Hrvaškem, v Vojvodini, v Sloveniji. Imeli smo osemurni delavnik iz časa preloma; ali ga niste popačili?

In sedaj gospodje ne vedo, ali naj se odločijo za kapitalistično politiko, ali za to, kar smatrajo za demokratsko politiko male buržoazije. Tako so si na primer dali sugerirati, da so izjeme od osemurnega delavnika potrebne zaradi stopnje gospodarskega razvoja v deželi, češ, da se s temi izjemami ščitijo mali obrtniki, mali posestniki itd. — Verujem, da se to gosp. Mihaldžiću zdi prav. Toda, če mislite, motite se, da boste s takim ukrepi ohranili malo obrt, rešili rokodelce in podobne reči. Zakaj prvič, če bo delavec videl, da ima v veliki tovarni boljše pogoje za delo in za obstanek, bo zapustil rokodelca mojstra, in pojde tja, kjer bo bolje zanj. Na drugi strani sploh ni vprašanje, da bi mogli delavci s prekomernim delom rešiti obliko gospodarstva, ki jo razvoj sam ubija. (Valerijan Pribičević dela medklice.) Gospod Valerijan, rokodelcev ne ubijajo delavci, ampak velika produkcija, in ubija jih tako, da ne morete preprečiti tega. Poglejte, kaj se godi na drugi strani oceana. Kaj je tam čevljar ali mesar? Pri nas kupuje mesar vole, jih pobija in prodaja to meso; včasih pobije tudi kravico in prodaja njeno meso za volovsko. (Veslost.) Tam nima kaj pobijati. (Medklici: Ni klavnic.) Ne, on nima klavnic. Ampak pet, šest velikih kapitalistov ima ogromne klavnice, ki predstavljajo na primer v Chicagi celo

Izhaja razen pondeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Franciškaška ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 10 Din, za inozemstvo 20 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 80 p.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštnine proste.

mesto zase. Mesar pa ne dela nič drugega, kakor da naroča meso iz teh klavnic, ki kontrolirajo obenem jajca, maslo in vsakovrstne druge produkte, pa prodaja, kar dobiva. Agent teh klavnic je postal. (Valerijan Pribičević: Pri nas ni tega.) Pri nas še ni tega, dasi se kažejo začetki. Ali po razvoju v drugih deželah lahko spoznate zakone razvoja in lahko vidite, kam da gremo: in po tem, kar vam kaže razvoj, bi lahko prilagodili svojo politiko potrebam, in lahko bi na ta način preprečili marsikak hud dogodek s tem, da bi pravočasno razvijajočemu razredu dali, kar mora zahtevati.

Gospodje, rad bi obrnil vašo pozornost na to, kako važne so te reči, ker nočete pa nočete priznati te važnosti. Toda niti najmanj si ne domišljam, da vas prepričam. Sodrug Divac vam je povedal toliko resničnega in lepega, da se ne boste, ne le zato, ker ne marate, ampak že zato ne, ker je ves vaš način mišljenja tako nasproten tem idejam, da jih večina vas enostavno ne more razumeti. Prota Mihaldžić na primer, ki je lahko dober duhovnik in ima lahko dobro srce, je živel v ideji, se razvijal v ideji, da je delavec od Boga ustvarjen, da dela in sluša, gospodar pa zato, da ukazuje; in tako mišljenje se ne izpreminja s teoretičnimi predavanji. (Medklici: On ni dejal tega.)

(Prota Stevan Mihaldžić: Lepo vas prosim, da mi ne podtikate takih izrazov. Vi me s tem žalite, ker to ni dostojno in ni lepo, da mi podtikate take izraze.)

Gospod prota, ničesar vam ne podtikam. — Jaz sem gospoda ves čas poslušal in iz tega, kar je govoril, le jemljem kvintesenca, jemljem tistega duha, ki vodi vse njegovo razlaganje. On bi rad patroniziral. Mislim, da je to lahko prav dobra in prav lepa ideja, le da delavec dandanašnji noče več patroniziranja. On hoče enake pravice, to je tisto.

Gospodje, kakor dobro vem, da vas ne morem prepričati, hočemo vendar jaz in moji tovariši izpolniti svojo dolžnost, pa tudi če ne bi bilo nič drugega, kakor tisto: Dixi et salvavi animam meam. Vi storite, gospodje, kakor mislite, toda nikar se ne izgovarjajte, da vam ni bilo povedano, kar je bilo treba.

Predlagam sledeči dnevni red:

»Zaslišavši g. interpelanta in govornike o interpelaciji g. Nedeljka Divca o nesankcioniranju zakona o zaščiti delavcev in zakona o zavarovanju delavcev ter odgovor gospoda ministra za socialno politiko, jemlje Narodna skupščina na znanje ugotovitev gospoda ministra, da sta oba zakona podpisana in že v »Službenih Novinah« objavljena z opombo, da gospod minister ne bi bil smel dovoliti, da se je podpis odlagal več kakor šest mesecev, računajoč od dneva, ko je Zakonodajni odbor razglasil dotični uredbi za zakona in ju predsedništvo Narodne skupščine oddalo vladi na daljnje posto-

manje: nalaga gospodu ministru, da se to je ponovj, in prehaia na dnevni red. » Ploskanje na levici.)

Večina je — skoraj bi se moralo re- šiti »seveda« — sprejela enostaven prehod na dnevni red.

NARODNA SKUPŠČINA.

3. julija. Seja se je pričela šele zve- ter ob šestih. Ministri so odgovarjali na vložena vprašanja poslancev. Zatem je bila razprava o dopolnitvi zakona o sod- nem postopanju. Zakon je bil sprejet. Pri- rodna seja jutri.

Politične vesti.

+ »Za opremo vojaštva«. Ministrski svet, ki je zboroval 3. t. m. je odobril vol- nemu ministrstvu kredit v znesku 40 mi- lionov kron. Vojni ministrstvo je zahte- valo ta kredit »za 30.000 vojaških po- stelj« in »za šivalne stroje«. Vojnemu mi- nistrstvu dajo kolikor hoče denarja na razpolago, pri prosvetnem pa štedijo kar se da. Nečuvena sramota je to dejstvo, pri 80% analfabetskem jugoslovanskem narodu! Kakor je videti, bomo kmalu prišli čez 6 milijard, katere je že dobilo vojno ministrstvo za svoje namene.

+ Pogodba med Češkoslovaško in Jugosla- vijo. Iz Beograda poročajo, da bo koncem te- ga meseca odpotoval ministrski predsednik Pašić v Prago, kjer bo podpisal pogodbo med Češko- slovaško in Jugoslavijo za dobo 8—10 let. Kakor je znano, je obstojala prejšnja pogodba samo za leto 2 let in je sedaj že potekla.

+ Liga narodov o balkanskih homafijah. V ponedeljek 3. t. m. je imel ministrski svet se- jo, na kateri je poročal o obsejmem stanju na bolgarski meji general Višić. Ministrski svet je objavil, da bolgarski meji prekri sod. Treba je pomisliti, da je macedonsko prebivalstvo pod strahovitim jugoslovanskim rožimom, ki je kriv četaštva in z njih združenih nemirov. Ker je belgajska vlada že pred dnevi poslala Bolgariji ultimatum, se je le ta obrnila na Ligo narodov za posredovanje. Liga narodov bo o bolgarskem- trbskem sporu razpravljala 15. t. m.

+ Stavka rudarjev na Štajerskem. Danes je izbruhnila v nemškem delu Šta- erske stavka rudarjev. Rudarji so si medsebojno obljubili, da med stavko ne bodo zavživali opojnih pijač. Deželna vlada se je že izrekla, da je pripravljena posredovati.

+ Stavka stavcev in tiskarjev v Berlinu. Ker stavkajo v Berlinu stavci, se izhajajo več dnevnik, z izjemo dnevi- nika berlinskega delavstva, v katerem objavljajo svoje ukrepe socialistične stranke. Pomankanje časopisov je zelo občutno in ga najbolj opažajo na horzi- tier marka strahovito pada. Dolar n. pr. rotira uradno že 420 mark. Stavka stav-jev bo najbrž še trajala, ker nočejo po- vustiti niti delodajalci niti stavci.

+ Moč nemškega socializma. Nem- ſki socialistični pokret je ostal po veli- kem razcepu do danes še neujedinen. Jedrav se najodločnejši borci trudijo, da mostavijo za napredek nemškega prole- tariata toli potrebno edinstvo. Pri tem edinstvu niso pa mišljeni komunisti, ki so se pokazali kot rušilci proletarskih orga- nizacij najboljše pomočnike monarhisti- čne reakcije. V poštev prideta le dve stranki: Socialistična stranka Nemčije (S. P. D.) in Neodvisna social-demokra- tična stranka (U. S. P.). Zanimivo je po- znati moč teh dveh strank, ki tvorita je- dro nemškega razredno zavednega prole- tariata, U. S. P. šteje 360.648 članov. Članstvo se sicer ne veča, vendar v se- danjih razmerah vidi vodstvo velik uspeh že v tem, da število članov ne pada. Ne- ugodno upliva predvsem dejstvo, da je vsvojila stranka lansko leto v Lelpzigu program, ki ne odgovarja praksi stranke.

ker je skoro popolnoma komunističen. To nedoslednost prikazuje baš Kautsky v svojih člankih. Kautsky ne vidi v teh člankih nobenega razloga, da bi postajale dve socialistični stranki in najodločnejše zagovarja ujedinenje obeh imenovanih strank. S. P. D. je štela v lanskem letu po poročilu predloženem na kongresu v Görliuzu 1.221.059 članov, torej štirikrat toliko kakor U. S. P. To število je v te- kočem letu še narastlo in tako je razum- ljivo, če pravi Kautsky, ko zagovarja edinstvo: »Edinstvo znači to, da dobí vsakdo izmed nas možnost govoriti pred veliko večjim krogom nego dosedaj, pred večino proletariata, in to ne kakor tujec, kakor nasprotnik, temveč kakor sodrug, ki hoče samo proletariatu korist.

+ Socialistične stranke v Nemčiji so naslovile na vlado resolucijo, v kateri zahtevajo posebno državno ministrstvo za varstvo republike. Med tem časom je državni svet že sprejel zakon o zaščiti republike.

+ Berliński politični policiji se je po- srečilo iztakniti listo članov skrivnostne organizacije »C«, katerih je skupno okoli 750. Pretežna večina izmed njih je že pod ključem. Nekaterim krivcem se je posre- čilo ubežati vključ najstrožji kontroli.

+ Nazadovanje komunistov v za- padni Evropi. Znano je, da se III. inter- nacionalni ni posrečilo zasedrati se v za- padni Evropi. Edina njena trdna postoj- janka je bila v Franciji, na katero je tudi III. internacionala zidala vse svoje upe glede svojega pohoda po Evropi. In ven- dar je o priliki zadnjih volitev v franco- ske oblastne skupščine pokazal francoski proletariati, da obrača komunizmu hrbet in da se vrača oziroma vstopa v sociali- stične vrste. Frossard, tajnik francoske komunistične stranke je v Moskvi na seji izvrševalnega odbora komunistične stran- ke odkrito to priznal: »Lansko leto smo imeli ob času kongresa 120.000 rednih članov, med tem je padlo število članov na 60.000.« Mislimo, da to priznanje go- vori cele knjige.

+ Konferenca II. internacionala, ki je zborovala v Londonu, je vztrajala na svojem sklepu, da ne more sodelovati s III. internacionalo ter je obnem zavrgla predloge, ki naj bi podali temelj spora- zuma s III. internacionalo (v Moskvi). Konferenca je sklenila: 1. Z ozirom na po- manikljivo zaupanje in nesolidarnost na strani III. internacionala, ki je raztrgala mednarodno strokovno zvezo, napadla socialistično internacionalo, prekoračila obljube, dane na berlinski konferenci gle- de političnih procesov v Moskvi in poga- zila dano obljubo, da bo predložila doku- mente o Georgiji odboru delegatov v razsojo, ne more konferenca sodelovati za dosego mednarodnega sporazuma s III. internacionalo. 2. Splošna konferenca socialističnih in delavskih strank se se- stane v oktobru v Hamburgu, da prouči možnosti skupnega dela socialističnih in delavskih strank v vprašanih politične in gospodarske obnove Evrope. 3. Konfe- renca hoče podpirati amsterdamsko stro- kovno internacionalo v njenem obramb- nem boju zoper kapitalizem. — Koncem je sprejela konferenca resolucije, ki stre- me za ojačanjem razrednih organizacij, kako bi se olajšalo razoroženje in kako bi se organizirala mednarodna trgovina su- rovin in blaga, potrebnega za življenje.

+ Vandervelde, bivši predsednik II. internacionala, je v svojem govoru pri Zvezi narodov poročal o poteku obrav- nave proti socialnim revolucionariem v Moskvi. Povdarjal je, da je moral s svo-

imi tovariši opustiti zagovorništvu vsled nečuvnega terorja, ki so ga izvajali ko- munisti. V posebnem proglasu so nato zagovorniki pozvali svetovni proletariati, naj protestira proti smrtni obsodbi, s ka- tero hočejo komunisti pogubiti zaprte so- cialne revolucionarje. Omenil je, da je sovjetska vlada izdala amnestijo za naj- huiše zločince, medtem ko postopa s so- cialnimi revolucionarji ravno narobe. Ob- tožila jih je zločinov, ki so se izvršili ta- krat ko so bili že v ječi. Nameni komu- nističnih voditeljev so najbolj razvidni iz izjave komunista Sellierja, ki je povdaril, da pomeni zagovarjanje obtožencev, bor- bo proti ruski revoluciji. Vandervelde pa je odgovoril, da pomeni zagovarjanje so- cialnih revolucionarjev borbo za čast ru- ske revolucije. Med Vanderveldom go- vorom se je posrečilo Frossardu s pristaši udreti v zborovalno dvorano, pri čemer je prišlo do viharčnih prizorov, ki so tra- jali toliko časa, da je Vandervelde zapu- stil dvorano. Komunisti seveda ne bodo s terorjem prav ničesar dosegli.

+ Liga narodov za razorožitev. Pretekli teden je pričela Liga narodov za razorožitev pod predsedstvom Vjvi- anija s svojimi posvetovanji. Vse prek se posvetujejo o razorožitvi in sklicujejo konference v ta namen, toda z razorožit- vijo še dolgo ne bodo pričeli, ker niso še tla zano zrela.

+ Kovinski delavci v Milanu so prona- hli s svojo stavko, ker so delodajalci ugodili njih- ovim opravičnim zahtevam. Isto javljajo iz Ne- apola in Livorna.

+ Mestni nastavljencl v Budimpešti so pričeli stavkati, ker jim niso dovolili draginjskih doklad.

Dnevne vesti.

Čudna krščanske razmere v Lichtenurno- vem zavodu in na državni dvorazredni trgovski šoli. Prejeli smo sledeči dopis: Učenec Lichten- turnovega zavoda so podvržene raznim šikanam od strani svojih učiteljev, ali pa »prečastihi« se- ster. Stariši učenk morajo, če hočejo, dati mi- otroci zdejajo razred in napredujejo, prispevati a lodars, kupovati sveče, cvetlice, prispevati zgradbo za Itak nepotrebnih cerkev in plačevati različne »antifeme« za kristianske črnce. Nada- lje silijo te sestre učenke, da se moralo vpisati v »Marijino družbo«, kar povzroča starišem no- ve stroške, če bi pa učenke tega ne storile, je v skoro popolnoma namogoče. »napredovanje«. Od vseh teh sester se odlikuje na »svetosti« poseb- no Metodija Šušteršič, katere je v letošnjem razred- skem letu podučevala v 3. meščanskem razred. Omenjena se je pred vsem učenkam izjavila, da če katera izstopi in vstopi v trgovsko šolo, dobí v večini predmetov slabšo kvalifikacijo kakor jo zasluži, če pa ne izstopi in še nadalje obiskuje dopolnilni razred pa dobí izpričevalo, katero odgovarja resnični zmognosti in znanosti učenke. Ker se boji voditeljica zavoda, da ne bodo do- bli dovolj učenk za dopolnilni razred, jih hoče na tak škandalozni način prisiliti k nadaljnjemu obisku dopolnilnega razreda, da ima učenke na vse pet v svojih krepilih in jih izsesava na vse pretege, in res, kar je obljubila — je storila in to še ni bilo dovolj. Sla je 1. t. m. k ravnateljcu trgovske šole g. Gogalu, kateremu je oddala »črno listino« nej neljubih učenk in imela z njim zaupni sestanek, na katerem mu je razložila, kaj naj ukrene. Ko je šel pisec našega dopisa neko učenko vpisati, se je izrazil g. Gogala, da naj obiskuje še dopolnilni razred, ker »za sedaj ni nič«. Tako onemogočijo »svete« sestre in dr- kopanuljon g. ravnatelja Gogala obisk enega »dr- žavnega« zavoda, kar je gotovo v prid celokup- nosti. Stariši so pa prinorani eno leto po nepo- trebnem pošiljati otroke še v nepotrebnih nastav- ni razred. Apeliramo na višji šolski svet naj zadevo preišče, krivce kaznuje, ali pa vprašamo, tični zavod. Ono »sveto« sestro pa vprašamo, zakaj ne kvalificira učenke po zmognosti, katera ni več jim da svojevoljno kvalifikacijo, katera ni- kakor ne odgovarja uspehu pri izrubi? Stariši učenk pa tudi pod tem pogojem ne bodo poš- ljali otroke v nastavni razred, ker so že Itak preveč izkusili v znamenju črnega terorja. — K. M.

Trboveliska dremogokopna družba izda za 52 milijonov novih delnic, tako da bo imela odslej nad 100 milijonov akcij.

kega kapitana. Ta družba dela ogromne običke s pomočjo delavskih žuljev, delavcem, ki garajo od zore do mraka, pa vusti komaj dihati.

Konferenca gledaliških uprav. Danes so pričeli v Zagrebu s posvetovanji o gledališču upravniki vseh državnih gledališč. Za ljubljansko gledališče je navzoč upravnik Matej Hubad. V Beogradu je 3. t. m. pričelo zborovati v Stankovičevi dvorani Udruženje gledaliških igralcev.

Včerajšnja »Jugoslavija« odgovarja v svojem uvodniku prav krepko na »Jutrova« izvajanja, ki kar bosni vsled dobre kupčije, ki jo je sklonil g. Pesek s konzorcijem, ki je kupil njegovo hišo s tiskarno in listom vred. »Jugoslavija« pravi, da »list, ki služi stranki, ki je dosedaj zatajila še vse svoje ideje in programatične točke (Jugoslovanstvo, ino države, agrarno reformo, resnično demokracijo, n. pr. v Obznani, v Ustavi, v volilnem zakonu) in vse to le zato, da si ohrani soudeležbo na vladni moči, stoji preničko, da bi mogla njegova sumničenja omdeljevati čisti štiti«, ki so pri »Jugosl. novinskem društvu«. Le to društvo je namreč sklenilo kupčijo z g. Peskom. — Vse kar pravi »Jugoslavija« ni ravno resnično, toda to pot je povedala »Jutru« precejšnjo porcijo resnice.

V Gradcu vodijo preiskavo proti železniškemu adjunktju Juliju Tuppu, katerega dolže, da je z napačnimi dokumenti dal odpeljati več vazonov moke in žita na različne postaje, kjer so prevzeli nato blago neopravičeni odjemalci. Skoda znaša okoli 170 milijonov nemško-avstrijskih kron.

Velik uspeh našega rojaka v tujini. Naše delovno ljudstvo gotovo še ne ve, da se je Loize F. Vremšak, rojen 1882. l. v Kamniku, uspešno lotil avtomobilske industrije v Ameriki, kjer je postal predsednik nove avtomobilne družbe. Tovarna avtomobilov, v kateri deluje Vremšak je v Bataviji, ob glavni progi New York Central in Erie železnice. Tovarna je opremljena z najbolj modernimi stroji za izdelovanje. Podjetnik Vremšak je prišel pred 20 leti v Ameriko in je bil od tega časa neprestano v avtomobilni obrti. Že pri svojem dohodu se je proslavil s svojim najbolj umetniškim »bodyjem« za Palmerjev in Singerjev avtomobil, ki je bil prava senzacija na razstavi Madison Square Garden v New Yorku. V najkrajšem času je postal iznajditelj »Adria« avtomobila, ki je po sodbi veččakov naravnost zrevolucioniral ameriško avtomobilno industrijo. Kara tega avtomobila je namreč zgrajena na popolnoma drugačen način, ki prekaša vse dosedanje izume.

Iz Amerike poročajo, da izvršita v glavnem stanu ameriške legije v Indianopolisu povprečno dva bivša vojaka samomor. Vojaki zdravniki so jih priznali za normalne, ko so jih odpustili iz vojaške službe. Kakšni vzroki pode te ljudi v prostovoljno smrt, katere so specialisti spoznali za popolnoma zdrave? se vprašuje socialistični dnevnik »Prosveta« in odgovarja na to vprašanje: Brezposelnost! Nemogoče je dobiti delo, pošteno delo, ki bi človeka pošteno prehranilo, Marsikateri ne more zaslužiti niti za prehrano svoje žene in otrok. To so izrodki današnjega gospodarstvenega reda. Zelo važno je, da javnost spozna dejstvo, ki obseva zelo žarko položaj, v katerem se nahajajo ti dosluženi vojaki, za katere določa zakon, da niso opravičeni do zdravniške pomoči po preteku dveh let po odpustitvi iz vojaške službe. Zdravniki in psihiatri izjavljajo, da mine dostikrat po pet ali še več let, predno se pokažejo posledice takih poškodb. Oskrba pohabljenih in poškodovanih vojakov je poverjena veteranskemu uradu Združenih držav. Ta urad pa ima na razpolago samo 6099 postelj za bolnike, ki bolehalo na živčnih in možganskih boleznih. Preiskava pa je dognala, da je v petnajstih državah in v ozemlju Kolumbije 24.000 takih nesrečnežev.

Ljubljana.

Gozdni izlet v Mostec. Podružnice »Svobode«: Ljubljana, Vič-Glince, Šiška in Moste so sklenile prirediti 9. t. m. gozdni izlet, in sicer v Mostec. Viška podružnica bo sama odkorakala proti Mostecu, ostale podružnice pa se bodo ob pol 2. popoldne zbrale pred cerkvijo v Šiški. V Mostecu se bo po dohodu vseh podružnic razvila neprisljerna zabava, za

Kate bo skrbel viški tamburaški zbor pod večjim vodstvom sodr. Lehpamerja, dramatični odsek in predavatelj. Sodrug, agitirajte pridno za ta gozdni izlet, ki bo impozanten! Naj ne bo nobenega med vami, ki se ne pamerava udeležiti tega izleta!

Družabni klub uradništva vabi svoje člane in prijatelje na izlet, ki ga priredi v nedeljo dne 9. julija 1922 na Št. Jošt. Odhod z vlakom iz južnega kolodvora ob 7. zjutraj. Zbirališče na kolodvoru. (V slučaju slabega vremena se vrši isti v nedeljo 16. t. m.)

Razstava ženskih ročnih del na Osrednjem zavodu za žensko domačo obrt v Ljubljani, Turjaški trg 6/II., v poslopju kjer je kavarna Jadran, traja od nedelje, to je 2. julija do srede, to je 5. julija 1922, vsak dan od 8. do 12. in od 14. do 18.

Celje.

Obrtna razstava v Celju. Priprave za obrtno razstavo v Celju so v polnem teku. V zadnjem času se je priglasilo precejšnjo število razstavljalcev in je pričakovati, da bo razstava krasno uspeła. S to razstavo bo pokazalo naše obrtništvo in industrija, da je v stanu oskrbeti domači trg s svojimi proizvodi in da dosežemo z dosledno živalstjo v doglednem času popolno neodvisnost od tujine. Vsak obrtnik si mora biti svest, da bo razstava ugled splošnega obrtništva povzdignila.

Cvetke Vidovega dne. Vidov dan smo v Celju nadvse sijajno praznovali. Precej zastav je bilo razobešenih. Proti dvanaesti se je pričela precejšnja množica zbirati pred »Narodnim domom«. Bil je gospod župan, narodne dame in nekaj uniformiranih Sokolašev. Čakali so baje kralja. Ker ga pa ni bilo, so vsi šli h kosiču. Kot prolog narodnega praznika, pa se je zgodil sledeči nerodni dogodek. Zvečer precej pozno je prilomastila precejšnja družba na kolodvor. Menda so bili tisti pevci, ki so imeli slavnostno petje pri pravoslavni maši. Vsi so hoteli na peron in vesten vratar jim tega brez peronskih listkov ni hotel dovoliti. Kaj se je zgodilo? Gospod polkovnik Unomović in dika celjskega mesta degradirani Logar, sta se pričela usajati in gospod polkovnik se je toliko spozabil, da je smil vratarja, mu grozil s sabljo in ga obmetaval z raznimi psovkami. S silo so prišli na peron in tam se je gospod Logar baje izrazil, da bi bilo najbolje, da bi tega predrzneža pretepli. — To se je zgodilo dne 28. junija 1922, na Vidov dan. Vesten železničar je izpolnil zapoved svojega gospodarja, »državotvorni« elementi pa niso zanopadli, kaj se pravi biti v službi, kljub temu, da je bil med njimi častnik! Ta dogodek smo javili našemu parlamentarnemu klubu.

Maribor.

Prav slabo sredstvo so si izmislili nekateri mariborski gostilničarji in kavarnarji, ki poskrbijo goste po 22. oziroma 23. uri v zadnje prostore, kjer lahko nemoteno nadaljujejo svoje zabave, ne da bi jim bilo treba plačati pononjaški davek. Ta sramotni trik seveda ni ostal skriv, kakor vse ne, kar se hoče s slabim namenom skriti. Zupanstvo je izvedelo za take slučaje in zagrozilo s kaznjico do 2500 dinarjev. Eksempli bi bili na mestu. Ljudje, ki denar zapravljajo iz same požrešnosti in ljudje, ki tako zapravljanje pospešujejo, bodo imeli tudi dovolj denarja za pokoro.

Iz stranke.

Krajevna politična organizacija v Spodnji Šiški vabi vse člane na sestanek, ki se bo vršil v sredo, 5. t. m. v »Zadružnem domu«, Žibertova ulica. Udeležba vseh članov dolžnost. — Predsednik.

Vestnik Svobode.

Novi člani ljubljanske podružnice »Svobode« se sprejemajo vsako sredo in soboto od 4.—6. popoldne v prostorih centrale v Židovski ulici. Pristopnina kakor tudi članarina znaša samo 1 Din. So-

drugi, pristopajte pridno v naše izobraževalno društvo!

Vsem odbornikom ljubljanske podružnice »Svobode«. Danes, v torek, 4. t. m. se vrši ob 8. zvečer v prostorih centrale v Židovski ulici podružnična seja. Seje se naj udeleže vsi odborniki. — Tajnik.

Kulturni vestnik.

Henrik Ibsen: Gospa z morja. Igra v 5. dejanjih. Iz norveščine preložil Vojeslav Mole. V Ljubljani 1922. Str. 160. Cena 15 Din, po pošti 1 Din več. S pričujočo knjigo je začela Tiskovna zadruga izdajati v slovenskih prevodih Vojeslava Moleta vrsto najboljših dramatičnih spisov prvega nordijskega dramatika Henrika Ibsena. Ibsenova dela pomenjajo važen prelom v razvoju modernega gledališča ter so že zdavnaj prešla v svetovno literaturo. Zato moramo le z veseljem pozdraviti, da se pojavljajo tudi v slovenskem jeziku. »Gospa z morja« je eden izmed onih Ibsenovih imotvorov, v katerih se peča pisatelj s problemom zakona. Prevodu »Gospa z morja« bodo sledili prevodi ostalih najvažnejših Ibsenovih dram. Studija o Ibsenu pa izide pozneje v zvezku »Pota in cilji«, posvečenem skandinavskim pisateljem. Lepa opremljena knjiga se naroča pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

Gospodarstvo.

= Vrednost denarja. 1 dolar velja 77.50 Din, 1 lira velja 3.70 Din, 100 avstrijskih kron velja —.45 Din.

= Kako organizira Rusija gospodarsko življenje. Čičerin je pred kratkim obrazložil načrt, po katerem se vrši reorganizacija gospodarskega življenja v sovjetski Rusiji. Rekel je, da daje vlada industrijska podjetja domačim ljudem v najem, tujcem pa dovoljuje koncesije. Podjetja, ki so bila od države zaplenjena, se v pogostih slučajih dajejo v najem prejšnjim lastnikom. Tujcem je bilo izdanih že dokaj koncesij, tako Angležem, Američanom in Norvežanom. Privatna podjetja, ki obstojajo danes v Rusiji, so povečini mešane družbe, pri katerih je udeležen privatni in državni kapital. Sovjetska vlada želi oddati cele komplekse zemlje z vsem kar je na njej, z gozdovi, rudokopi, industrijo in dr. To bi bili nekakšni otoki v sovjetski Rusiji ter bi imeli svojo samoupravo. Vlada bi take komplekse dajala v najem pripadnikom narodov, ki se ne more bati od njih nobenih političnih nasprotstev. Izvzeti bi bili pa od teh najemov krajji posebne važnosti, kakor lučke, važne železniške proge.

UTRINEK.

Brzoiavka iz Havane na Kubi z dne 15. junija je suhoparno poročala: Antonio Romeo, ki se nahaja v 16letnem zaporu zaradi raznih zločinov, je bil zdaj imenovan za »ministra za izvrševanje justice«, to se pravi, dobil je službo rablja s plačo 17 dolarjev (okoli 6000 naših kron) za vsako usmrčenje in vrhutega je bil pomiloščen.« Tako ta brzoiavka, ki nam naravnost v bengalični luči prikazuje obstoječi družabni red, Zares lepa je kultura in civilizacija v 20. stoletju po Kristusovem rojstvu!

TLAČANSKI ČASI.

Ako se nekoliko pomudiš pri kakšni davčni blagajni, vidiš žalostne in kisle obraze davkoplačevalcev, ker jih muči skrb, kaj bode ostalo za družino, s čim naj obleče svoje otroke, da jih more pošljati v šolo. In polno takih skrbi mu roji po glavi, ko mu uradnik davčne oblasti citira grozne številke. Res so hudi časi in mnogi kar ne morejo pozabiti starih časov, ko še ni bilo v modi potom davčni oblasti odirati kmetsko ljudstvo do mozga, kakor je to danes. Kaj, ko bi to zatirano kmetsko ljudstvo še vedelo, da so tile davki, katere plačuje direktno, ničla

proti tistim, katere plačuje pri vsakem grizljaju potrebne hrane, in da presegajo daleč vse meje poštenja. Res je — in to je tudi priznati: težka in mučna je bila tlaka in tista desetina: toda ali je danes boljše? Ali danes vprašuje tisti, ki to zahteva, ali ti še ostane devetdeseti del tvojega premoženja? Plačaj, kolikor ti je predpisano, na akoravno prodaj zadnje kar imaš, sicer te pride pozdravit rubežen. Ali vprašajo revnega davkoplačevalca, ako ga je zadela nesreča, da mu je ogenj uničil vsa poslopja, ali bolezen zatrla živino, od katere je imel edini up, da se pri njenem izkupičku otme iz dolgov in velikih davkov, v katerih tiči do vratu. Ali so mu znižali davek, ker mu je lansko leto suša uničila vse poljske pridelke, da se je komaj preživljal čez zimo ali še celo moral iti s trebuhom za kruhom, da je preživel čez zimo svojo družino. Samo površno smo se razgovorili o križih in težavah malega kmeta, pa že smo prišli do zaključka, da niso danes bremena prav nič manjša in lažja od tlake in desetine, samo da sedaj na bolj moderen način trpinčijo naše delavno ljudstvo, ki še mnogo težje prenaša jarem, katerega mu je naložil sistem kapitalizma.

To se vrši danes v svobodni državi Jugoslavije. Kako se je delalo z našim

ljudstvom za časa vojne, nam ni treba podrobno razpravljati. Po vojnem času je bilo naše ljudstvo vse iz sebe in vse bi bilo prekucnilo najrajši v brezdno, kar mu je delalo krivico v sto in sto letih, toda gospodje, ki so imeli takrat vso oblast, so znali to priliko jako dobro izrabiti in so odlagali skoro dve leti z razpisanjem državnoborskih volitev. Dobro so se zavedali, da takrat še ni bil čas za to, da bi dali ljudstvu tiste pravice v roke, da bi samo odločilo, kakšno državo hoče imeti in kdo naj jo vlada, ali posamezne osebe ali ljudstvo, kajti takrat je še imelo ljudstvo preveč v spominu vojno in trpljenje in dobro bi znalo takrat odločiti svojo bodočnost. Toda žal je naše ljudstvo veliko premehko in predobro. Kakor hitro pozabi na krivice, katere je moralo prenašati! In kakor hitro so prišli agitatorji v podobi raznih duhovnov in velegrumtarjev med nje s polnimi usti ostudnih in nesramnih laži, so drveli za njimi in pri volitvah volili tiste, kateri jim danes diktirajo davke v direktni in indirektni obliki. Toda naše slovensko ljudstvo ni krivo, če rado odpušča grešnikom, ker je pač tako vzgojeno, kakor so ga že v mladih letih učili tisti, ki danes pašujejo nad njimi, temveč največji nesramneži so tisti, ki so svoje

kosmate obljube požrli, kakor hitro so prišli do zaželjenih mastnih korit.

Eno vprašanje naj velja za vse tiste, ki se niso v odločilnem času zavedali svoje moči in položaja: ali še hočete nadalje verjeti tistim, ki so vas ogoljufali za vaše orožje, da ga niste znali prav obrniti, da niste v volilnem času volili sebe, to je zastopnika, izbranega iz vaših vrst, ki ima človeški čut tudi za vas, ali hočete — še je čas — vsaj za poznejšo dobo obračunati s tistimi in pri prihodnjih volitvah voliti tega, ki si ga sami izberete iz svojih vrst in je zvesti član kmečko delavske organizacije Socialistične Stranke Jugoslavije?

Vi vsi, izkoriščani, vzdramite se, pripravite se na boj — na boj za obstoj ali pogin! — Spoznajte, da nimate zaščite nikjer drugje, kakor v samem sebi, v organizaciji, v kateri je združen kmet in delavec in ves svetovni proletariat. Vsi, ki se čutite, da ste delavci najsibo v tovarni, rudniku ali na polju, podajte si svoje žuljave roke in združite se kot bratje trpinčniki v eni veliki in močni fronti-organizaciji socialistične stranke Jugoslavije.

R. Čebular.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).
Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.
Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Kopalna sezija!!

Kopalne kostume, hlače, frotir-plažje, čepice, plavalne pasove itd. priporoča

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mesni trg 10.

Sprejmejo se 3 prikrojevalci

izvežbani, prvovrstni, trezne moči. Ponudbe na pisarno: Konfekcijska tovarna „FRANDE“, Ljubljana, Emonska cesta št. 8. Istotam se odda zanesljivim krojačem proti kavciji delo na dom. Spretni, zanesljivi in trezni delavci se pa sprejmejo v tovarno.

25 CELJE 25

Marija Baumgartner.

Velika zaloga vsakovrsnega novega pohištva domačega in tujega izdelka. Divani, madraci, pernice, odeje.

Kompletna oprema za novoporočence.

25. Samo v Gosposki ulici. 25.

Zmerne cene! Delo solidno!

Ure budilke, nihalke, verižice, zlatnino, srebrnino, očale in poročne prstane

kupite najbolje pri

A. Lečnik,

urar in zlatar,
Celje, Glavni trg št. 4.

Popravila dobra in točna.

Zlomljeno zlato in srebro plačujem po najvišji ceni.

„PETOVIA“, usnjarska industrija d. d.

POZIV na subskripcijo

II. emisije delnic „PETOVIE“, usnjarske industrije d. d.

Izredni občni zbor družbe „Petovia“, usnjarske industrije d. d. je sklenil povišanje delniške glavnice

od K 16.000.000— na K 25.000.000—

in pooblastil upravni svet, da določi čas, način in kurz emisije novih delnic. V zmislu tega sklepa se poviša začasno delniška glavnica

od K 16.000.000— na K 24.000.000—

z izdajo

20.000 novih delnic po K 400— nom. vrednosti

pod sledečimi pogoji:

1. Dosedanji delničarji imajo pravico, da prevzamejo za dve stari delnici eno novo delnico po K 470— tel quel.
2. Delnice, ki se po starih delničarjih ne optirajo, prevzame garančni sindikat po kurzu K 470— tel quel; vse nove delnice so deležne že dobička za tekoče leto in imajo kupon za leto 1922.
3. Subskripcija traja **od dne 1. julija do dne 25. julija 1922.**
4. Kot subskripcijska mesta so določena Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani, njene podružnice v Ptujju, Mariboru in Celju ter Hrvatsko-Slavonska zemaljska hipotekarna banka v Zagrebu.
5. Protivrednost podpisanih delnic se plača takoj pri subskripciji.

V Ljubljani, dne 28. junija 1922.

Upravni svet.